

УДК 006.91

ЗАКОН ПРО МЕТРОЛОГІЮ ТА МЕТРОЛОГІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА РЕФОРМАМ В УКРАЇНІ

- В.І. Марчук**, доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри приладобудування Луцького національного технічного університету
- Л.М. Раєнець**, кандидат технічних наук, асистент кафедри приладобудування Луцького національного технічного університету
- І.В. Масечко**, магістрант Луцького національного технічного університету

В.І. Марчук

Л.М. Раєнець

І.В. Масечко

Закон розмежовує регуляторні, наглядові та господарські функції у сфері метрології, розширяє застосування механізмів акредитації, гармонізує законодавчі акти з документами Міжнародної організації законодавчої метрології, актами законодавства Європейського Союзу з питань метрології та документами Європейської співпраці із законодавчої метрології, врегульовує механізм здійснення метрологічного нагляду.

Ряд статей нового Закону передбачає адміністративну відповідальність за порушення умов і правил проведення повірки та правил застосування засобів вимірювальної техніки.

The law differentiates the regulatory, supervisory and economic functions in the field of Metrology, expands the use of mechanisms of accreditation, harmonizes the acts of legislation with the documents of the International Organization of Legal Metrology, legal acts of the European Union in the field of metrology and the documents of the European cooperation on legal metrology, regulates the mechanism of metrological supervision.

A number of articles of the new Law provides administrative responsibility for not following the conditions and rules of verification and rules of application of measuring instruments.

З метою приведення законодавства у сфері метрології та метрологічної діяльності до європей-

ського та міжнародного, прийнято Закон України від 05.06.2014 р. № 1314-VII “Про метрологію та метрологічну діяльність” [1], який набрав чинності з 01.01.2016 р. Положення цього Закону викладено відповідно до вимог документа Міжнародної організації законодавчої метрології (OIML) D1 “Розгляд Закону про метрологію”. Закон України “Про метрологію та метрологічну діяльність” спершу пройшов довгий шлях обговорень, пропозицій, аж доки не було прийнято його остаточну редакцію. Багато що у ньому не просто нове, а на перший погляд здається “революційним”. Ознайомившись з нормативно-правовим актом, можна зробити висновок, що для законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки (ЗВТ) повірка є обов’язковою процедурою.

Наразі Україна прагне приєднатися до європейського співтовариства, тому має зробити деякі зміни у своїй нормативній базі у відповідності до європейської, а отже, змінюється термінологія та деякі підходи до різних аспектів метрологічної галузі, але єдність і точність вимірювань та дотримання прав споживачів продукції та послуг залишаються пріоритетними.

Основними відмінностями чинного Закону України “Про метрологію та метрологічну діяльність” від попереднього Закону України від 11.02.1998 р. № 113/98-ВР “Про метрологію та метрологічну діяльність” є таке.

• **Звуження сфери нормативного регулювання метрологічної діяльності.** Чинний закон мінімізує викладення основних положень з метрології та метрологічної діяльності у формі нормативних документів шляхом переведення їх на рівень нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України та наказів Мінекономрозвитку з реєстрацією у Мін'юсті (на відміну від попереднього закону, де значну кількість основних положень з метрології та метрологічної діяльності викладено у формі нормативних документів з метрології (ДСТУ)).

• **Гармонізація законодавчих актів у повному обсязі з документами OIML, актами законодавства Європейського Союзу з питань метрології.** Положення чинного Закону викладено відповідно до вимог документа OIML D1 "Розгляд Закону про метрологію". Підзаконні нормативно-правові акти розробляються відповідно до документів OIML, актів законодавства Європейського Союзу з питань метрології та документів Європейського співробітництва в галузі законодавчої метрології (WELMEC) (на відміну від попереднього закону, де положення Закону не повною мірою відповідають європейському законодавству у сфері метрології та метрологічної діяльності).

• **Розмежування адміністративних та господарських послуг.**

У чинному законі державні підприємства, що належать до сфери управління Мінекономрозвитку, позбавлені функцій надання адміністративних послуг щодо видачі свідоцтв про атестацію. У попередньому законі державні підприємства метрології та стандартизації, що належать до сфери управління Мінекономрозвитку, мали право надавати послуги щодо видачі свідоцтв про атестацію на проведення вимірювань, одночасно самостійно виконуючи такі роботи.

• **Спрощення доступу засобів вимірювальної техніки на світових та українських ринках.** У новому Законі процедура оцінки відповідності засобів вимірювальної техніки на відповідність технічним регламентам спростила українським виробникам реалізацію ЗВТ на європейських та світових ринках (на відміну від попереднього закону, де процедура державних випробувань ЗВТ, внесення ЗВТ до Державного реєстру та отримання свідоцтва затвердження типу забирали значний часовий інтервал). У разі необхідності реалізації ЗВТ на європейських ринках, виробник стикається з проблемою проходження процедури затвердження типу або оцінки відповідності, передбачених у цих країнах.

Сферою законодавчо регульованої метрології є визначені цим Законом види діяльності, щодо яких, з метою забезпечення єдності вимірювань та простежуваності, здійснюється державне регулювання стосовно вимірювань, одиниць вимірювань та засобів вимірювальної техніки.

До сфери законодавчо регульованої метрології належать такі види діяльності:

- 1) забезпечення захисту життя та охорони здоров'я громадян;
- 2) контроль якості та безпеки харчових продуктів і лікарських засобів;
- 3) контроль стану навколишнього природного середовища;
- 4) контроль безпеки умов праці;
- 5) контроль безпеки дорожнього руху та технічного стану транспортних засобів;
- 6) топографо-геодезичні, картографічні та гідрометеорологічні роботи, роботи із землеустрою;
- 7) торговельно-комерційні операції та розрахунки між покупцем (споживачем) і продавцем (постачальником, виробником, виконавцем), у тому числі під час надання транспортних, побутових, комунальних, телекомунікаційних послуг, послуг поштового зв'язку, постачання та/або споживання енергетичних і матеріальних ресурсів (електричної і теплової енергії, газу, води, нафтопродуктів тощо);
- 8) обчислення сум податків і зборів, податковий та митний контроль;
- 9) роботи, пов'язані з визначенням параметрів будівель, споруд і території забудови;
- 10) роботи із забезпечення технічного захисту інформації згідно із законодавством;
- 11) роботи з використання апаратури глобальних супутникових навігаційних систем;
- 12) роботи, що виконуються за дорученням органів досудового розслідування, органів прокуратури та судів;
- 13) реєстрація національних і міжнародних спортивних рекордів.

Для забезпечення дії вищезгаданого Закону було прийнято низку підзаконних актів. Загалом, він передбачає три види метрологічної діяльності: повірку законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, які перебувають в експлуатації; оцінку відповідності засобів вимірювальної техніки вимогам технічних регламентів, які набули чинності у 2016 р.; калібрування засобів вимірювальної техніки.

Постановою КМУ від 27.05.2015 р. № 330 у містах Харків, Київ, Львів та Івано-Франківськ визначено науково-метрологічні центри, які займаються науковою діяльністю, зокрема, й гармонізацією стандартів.

Максимально допустима похибка визначається до кожної групи засобів вимірювальної техніки (згідно з вимогами Технічного регламенту засобів вимірювальної техніки).

Усі законодавчо регульовані засоби вимірювальної техніки поділено на певні категорії, до кожної з яких висуваються окремі вимоги.

Законом передбачається створення єдиного інспекційного органу, до якого увійде декілька інспекційних служб, зокрема, й інспектори з метрологічного нагляду. За відповідністю засобів вимі-

рювальної техніки вимогам технічних регламентів, які ще не були в експлуатації, а лише знаходяться у продажу, має стежити державний ринковий нагляд, а за тими ЗВТ, що перебувають в експлуатації,— метрологічний нагляд, функціональне призначення якого — стежити як за дотриманням суб'єктами господарювання метрологічних норм і правил, так і за кількістю товарів в упаковці.

Всі засоби обліку енергії, як і раніше, підлягають обов'язковій повірці зі збереженням визначених міжповірочних інтервалів. Проте періодична повірка, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) засобів вимірювальної техніки (результати вимірювань яких використовуються для здійснення розрахунків за спожиті для побутових потреб електричну і теплову енергію, газ і воду), що є власністю фізичних осіб, здійснюються за рахунок суб'єктів господарювання, що надають послуги з електро-, тепло-, газо- і водопостачання, вони ж несуть і відповідальність за їх своєчасність. Щоправда, відтепер з'явилася практика витрати на повірку заздалегідь закладати у тарифи на послуги.

Відповідно до статті 24 вищезгаданого Закону, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері метрологічного нагляду, має право:

- забороняти застосування та випуск з ремонту законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації, до моменту усунення порушень метрологічних вимог;
- анулювати результати повірки законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації;
- видавати приписи та встановити терміни усунення порушень метрологічних вимог;
- забороняти реалізацію партій фасованого товару, з яких відбиралися зразки упаковок фасованих товарів, до моменту усунення порушень метрологічних вимог;

- вживати в порядку, встановленому цим та іншими законами України, заходів для притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні законодавства про метрологію та метрологічну діяльність;

- вносити пропозиції про анулювання свідоцтв про уповноваження;

- надсилати правоохоронним органам матеріали про порушення метрологічних вимог у випадках, передбачених законодавством.

Працівники правоохоронних органів повинні надавати допомогу державним інспекторам у виконанні ними службових обов'язків та припиняти незаконні дії осіб, які перешкоджають виконанню обов'язків, покладених на державних інспекторів.

Вивчивши новий Закон, ми бачимо, що ряд його статей передбачає адміністративну відповідальність за порушення умов проведення повірки та правил застосування засобів вимірювальної техніки, які використовуються у сфері законодавчо регульованої метрології у вигляді накладення штрафу на посадових осіб підприємств та організацій незалежно від форми власності, фізичних осіб-підприємців від трьох до тридцяти неоподатковуваних мінімальних доходів громадян.

Тому, незважаючи на наявність проблем, в Україні вже зроблено перші практичні кроки до гармонізації законодавства з правом Європейського Союзу. Необхідно уважно вивчати новий Закон, стежити за іншими нормативно-правовими актами та нормативними документами, які обов'язково будуть прийняті незабаром, та будувати свою роботу в такий спосіб, щоб у жодному разі не порушувати вимог законодавства.

Список літератури

1. <http://zakon3.rada.gov.ua/> — Закон України від 05.06.2014 № 1314-VII “Про метрологію та метрологічну діяльність”.